

Oslo, 15.02.2011

Bellonas innspill til statsbudsjett for 2012

I dette budsjettinnspillet har Bellona hovedsakelig fokusert på hva som må gjøres i 2012 for at Norge i fremtiden kan bli et nullutslippssamfunn. Hovedpunktene er omlegging av avgifter, energieffektivisering, rensing og elektrifisering av punktutslipp og miljøvennlig transport. Disse er beskrevet nærmere i dette dokumentet, med konkrete budsjettforslag.

Dette innspillet inneholder både forslag til bevilgninger, og forslag til avgiftsøkninger. Vi vil understreke at avgifter er utilstrekkelig som hovedvirkemiddel i de fleste sektorer, men at avgiftene spiller en viktig rolle sammen med mer teknologidrivende virkemidler. Våre forslag til avgiftsøkninger gir også økte inntekter til statsbudsjettet, som kan finansiere økte bevilgninger. Bellona er opptatt av at klimapolitikken må ha en god balanse mellom pisk og gulrot. Virkemidler rettet mot forbruker må ikke innrettes slik at de utelukkende oppfattes som økt beskatning. Virkemidler mot industri må innrettes slik at de ikke fremmer karbonlekkasje.

Energieffektivisering og energiomlegging

Energieffektivisering og omlegging av energibruket er avgjørende for å oppnå klimagassreduksjoner i Norge. Når et felles el-sertifikatmarked med Sverige kommer på plass må innsatsen på energieffektivisering og omlegging økes. Bellona mener at Enovas innsats må innrettes mot energieffektivisering og demonstrasjons- og pilotprosjekter. For å legge til rette for dette foreslår Bellona å øke påslaget på nettariffen og kanalisere provenyinntektene fra grunnavgiften på mineralolje til Enova.

Rensing og elektrifisering av punktutslipp

I dag står gasskraftverkene på Kårstø, Mongstad og Melkøya uten rensing. Utover Kårstø og Mongstad står store (større enn 100 000 tonn/år) landbaserte punktkilder for nesten 11 millioner tonn CO₂ per år, dvs. 19 % av Norges totale CO₂-utslipp. På norsk sokkel står 174 gassturbiner for om lag 75 prosent av de samlede utslippene fra norsk sokkel; omtrent en fjerdedel av Norges totale CO₂-utslipp. Dersom Norge skal gjennomføre betydelige kutt i klimagassutslippene, må disse anleggene renses eller elektrifiseres.

Miljøvennlig transport

Transportsektoren har de raskest voksende utslippene av alle sektorer i Norge. Landtransport og innenriks luftfart stod for om lag en fjerdedel av de norske utslippene i 2006, og har hatt en økning på 30 prosent siden 1990. Bellona foreslår en rekke avgiftsendringer og nye støtteordninger for å fase inn nullutslippskjøretøy.

Økte CO₂-avgifter

Bellona foreslår å øke CO₂-avgiften på norsk sokkel, på fossile energikilder i transportsektoren og direkte bruk (oppvarming) til 1000 kr per tonn i 2018.

Styrket innsats for energieffektivisering

Øke påslaget på nettariffen (OED) kap. 1825, post 50

Med elsertifikater på plass kan Enova fokusere på å utløse det store energieffektivisering potensialet innen bygg og industri, konvertering fra fossil til fornybar energi og å løfte frem ny energiteknologi gjennom større demonstrasjons- og pilotprogram. For å legge til rette for dette må Enovas samlede budsjett økes. Bellona mener at dette best gjøres gjennom å øke påslaget på nettariffen til minst 2 øre/kWh i 2012. På sikt bør dette økes ytterligere.

Kanaliserer provenyinntektene fra grunnavgiften på mineralolje til Enova (OED) kap. 5542, post 70

I fjor ble grunnavgiften på mineralolje økt for å sikre lik avgiftsbelegging mellom olje og elektrisitet. Påslaget på nettariffen ble innført for å sikre energiomlegging og energieffektivisering. For å sikre fortsatt lik behandling bør også påslaget på mineraloljen kanaliseres inn i Enova for å sikre midler til utfasing av oljefyring i bygg. Bellona krever at påslaget som i 2011 utgjorde omlag 120 millioner kanaliseres til Enova, og at også ytterligere økninger kanaliseres hit.

Styrke Enova's støtteordninger

Støtten til energieffektivisering i industrien må økes betraktelig. Enova har i perioden 2001- 2009 rapportert 4,4 TWh kontraktsfestet spart energi i industrien. Med økt støtte og avkastningskrav må det kunne forventes energieffektivisering i størrelsesordenen 10-15 TWh innen 2020. I tillegg bør Enova avsette betydelig midler til å opprette et energijegerteam. Formålet er å gi gratis rådgiving til alle mindre industribedrifter. Dette vil være viktig for å utløse energieffektiviseringspotensialet og potensialet for å konvertere fossil energi til fornybar energi. Skal man oppnå klimaforliket må også potensialet i mindre bedrifter utløses.

Dagens støtteordning for installasjon av varmepumper og biobrenselsanlegg bidrar ikke til å utløse det store energiomleggingspotensialet. Enova støtter 20 % av dokumenterte kostnader, men har et maksbeløp på 10 000 kroner. Med investeringskostnader på en bergvarmepumpe fra 90 000 – 200 000 kroner blir Enovas støtte symbolsk. Bellona mener derfor at maksimaltilskuddet hos Enova minst må økes til 40 000 kroner, slik at tilskuddsordningen faktisk utløser investeringer.

Støtte til ENØK-tiltak i husholdninger og næringsbygg må også økes kraftig. Arnstadutvalgets rapport fra høsten 2010 viser at Norge kan spare 10 TWh bare i byggsektoren innen 2020. Skal vi lykkes med dette må støtten til ENØK, energieffektive nybygg og rehabiliteringer økes kraftig og støtten må bli rettighetsbasert. Utvalget mener at støtte i størrelsesorden 1,5 til 2 mrd i perioden 2012 til 2020 er nødvendig. Bellona foreslår at Enova innfører sjablongmessig støtte etter modell fra Oslo kommune. Dette vil sikre raskere saksbehandling og støtte til alle som vil gjøre energieffektiviseringstiltak.

Stille krav om energieffektive bygg i kommunene (KRD) kap. 582 Post 60 og 61, kap. 586 Post 60,63,64

Staten gir årlig tilskudd til bygging av nye sykehjemsplasser og til oppussing av skole- og kirkebygg. Bellona mener at det må stilles krav om passivhusnivå på nybygg og rehabiliteringer som staten dekker store deler av. Dette er svært lønnsomt på lengre sikt, samt at det skaper en etterspørsel etter energieffektive bygg rundt om i landet.

Krav med tilhørende økt støtte til studentboliger med passivhusnivå

Bellona mener at det må innføres krav om at nye studentboliger må bygges med passivstandard. Dette vil vise fordelene med gode og energieffektive bygg overfor studenter, samt at det offentlige viser vei mot lavenergisamfunnet. Som følge av forslaget må de økonomiske rammene for hver studentboligenhet øke fra 700 000 kr per enhet. I tillegg må tilskuddet til hver enhet økes noe for å kompensere for merutgiftene som det ikke viser seg er regningsvarende å hente inn gjennom husleien. Som følge av TEK 07-krav har allerede kostnadene økt, uten at maksbeløpet per enhet har fulgt kostnadsrammene. Bellona foreslår derfor ingen konkrete beløp, og ber om at dette utredes og bevilges over budsjettet.

Innføre rettighetsbaserte lån i husbanken til energieffektiviseringstiltak. (KRD) kap 2412 Husbanken

En stor barriere for å investere i energieffektiviseringstiltak er tilgangen på kapital. Bellona mener derfor at støtte fra Enova til konvertering til fornybar energi eller energieffektivisering samtidig må utløse rettighetsbaserte lån i husbanken. Dette vil sikre unge som er i etableringsfasen mulighet til lån som banker ikke vil gi, samt at barrierene med finansiering vil bli fjernet. Ordningen må selvsagt ha noen begrensinger, som må utredes særskilt.

Infrastruktur for klimatiltak – elektrifisering av sørlige Nordsjø

Klimakur viser med tydelighet at sørlige Nordsjø må elektrifiseres dersom norske klimamålsetninger skal oppnås, uten at større kostnader legges over på andre sektorer. Statnett er gitt en rolle i å koordinere samspillet mellom nett og ny kraftproduksjon. Bellona ser at det er behov for en tilsvarende rolle for å legge til rette for elektrifisering av innretninger på norsk sokkel. OED kan med hjemmel i Havenergiloven utpeke systemansvarlig for kraftsystemet. Bellona mener Statnett bør utpekes til systemansvarlig gjennom forskrift til Havenergiloven og instrueres til å bygge infrastruktur for elektrifisering av norsk sokkel. Det må innføres en påkoblingsplikt for installasjoner i områdene der infrastruktur bygges ut, og kostnaden for å knytte seg til må legges på aktørene.

CO₂-håndtering

Kårstø og Mongstad (OED)

For CO₂ fangst- og lagring fra gasskraftverket på Kårstø må det, i samråd med Gassnova ; settes av de nødvendige beløp i statsbudsjettet, slik at anlegget blir renset. Bellona har lenge ment at kraftverket på Kårstø bør integreres med gassterminalen. Dette kan gi stabil leveranse av nær CO₂-fri kraft og varme til terminalen, fjerne over en million tonn CO₂ fra gassterminalen, øke den totale virkningsgraden for anlegget, og samtidig sørge for en jevn forsyning av CO₂ til renseanlegget som Gassnova prosjekterer. Denne løsningen må implementeres som en del av arbeidet for å få på plass fullskala CO₂ fangst og lagring på Kårstø.

På Mongstad må regjeringen sørge for at Statoil etterlever den inngåtte avtalen med Staten. Dette innebærer at utviklingsprosessen må intensiveres i forhold til det som skisseres i Statoil tidsplan og at en investeringsbeslutning for fullskala rensing av kraftvarmeverket må tas i løpet av 2012. Også her må bevilgningene over Statsbudsjettet tilpasses den framdrift man klarer å oppnå, i samråd med Gassnova.

CO₂-håndtering på store industrielle kilder (OED)

Utover Kårstø og Mongstad står store (større enn 100 000 tonn/år) landbaserte punktkilder for nesten 11 millioner tonn CO₂ per år, dvs. 19 % av Norges totale CO₂-utslipp. For en del av disse kildene vil CO₂-håndtering, i følge en rapport utarbeidet av SINTEF (juni 08) kunne bli et kostnadseffektivt tiltak for å redusere utslippene ned mot null. Bellona mener at det bør bevilges 100 mill kroner til å gjennomføre et forprosjekt for CO₂-rensing på de største industrielle punktkildene i Norge.

Letebrønn i Johansen-formasjonen (OED)

Bellona mener at det bør settes av midler over statsbudsjettet til å bore en CO₂-letebrønn ned til Johansen-formasjonen for å undersøke injektivitet og lagringskapasitet i formasjonen.

Statlig finansiering av infrastruktur for CO₂-håndtering

Bellona forslår at det settes av midler over statsbudsjettet til å gjøre en forstudie som vurderer kostnader og inntekter ved en statlig utbygging av infrastruktur for transport og lagring av CO₂ i Nordsjøen. Studien må være rettet mot en investeringsbeslutning og se på konkrete geografiske løsninger for legging av rørgater, skipstransport og plassering av injeksjonsbrønner. Bellona mener at en statlig utbygging av infrastruktur for CO₂ må bygges ut på lik linje med overføringsnett for elektrisitet. Bellona foreslår å sette av 100 millioner over en toårsperiode til å gjennomføre en slik studie.

Bilavgifter som fremmer lavutslippsbiler

Endringer i engangsavgiften (FIN)

Bellona foreslår følgende endringer i CO₂-komponenten og engangsavgiften, for å stimulere til økt salg av plug-in hybrider og lavutslippsbiler:

- Fradrag på 3 000 kr per gram for utslipp under 50 gram per kilometer fra 2012.
- Senking av terskelverdien på 115 gram (i 2011) til 100 gram per kilometer i 2012.
- Justere påslaget for utslipp over 100 gram per kilometer til 750 gram per kilometer for biler med utslipp mellom 100 gram og 120 gram per kilometer, og til 850 kr for biler med utslipp på 121-150 gram per kilometer.
- Gradvis innstramming av knekkpunktet på 100 gram per kilometer, for eksempel ved å annet hvert år justere knekkpunktet ned til 20 % under det nivået som forrige kvartal var gjennomsnittsutslippet fra nybilsalget.
- Fritak fra engangsavgiftens vekt-komponent for hybridbiler, tilsvarende reell vekt av elmotor og batteri, og at dette fritaket videreføres minst frem til 2020.

Firmabilbeskatningen (FIN)

Bellona foreslår at grunnlaget for firmabeskatning settes til 25 % av verdien til en ren elbil eller hydrogenbil og 50 % av verdien til en plug-in hybrid, og at dette incentivet videreføres minst frem til 2020.

Vridning av drivstoffavgiftene (FIN)

Bellona foreslår at CO₂-komponenten gis større vekt og at den CO₂-uavhengige komponenten (veislitasje, ulykker med mer) reduseres. Slik vil ikke det samlede avgiftstrykket øke.

Bellona foreslår fullt fritak for drivstoffavgift for alt bærekraftig biodrivstoff solgt utover påbudt volum (høyinnblandet), frem til CO₂-avgiften for fossilt drivstoff er oppe i 1000 kr per tonn. Med *bærekraftig biodrivstoff* mener vi biodrivstoff som innfrir de norske bærekraftskriteriene. Med *høyinnblandet* mener vi alle innblandinger over 10 %, men det bør kun gis fritak for den prosentandelen av drivstoffet som er biodrivstoff (for eksempel 30 % avgiftsfritak for autodieselavgiften ved innblanding av bærekraftig biodiesel til B30).

Styrking av Transnova (SD)

Bellona foreslår å øke rammebevilgning til Transnova til 140 millioner i statsbudsjettet. I tillegg foreslår vi at Transnova etableres som et permanent statsforetak på linje med Enova. Foretaket må sikres midler uavhengig av bevilgninger over årlige statsbudsjetter. Bellona foreslår at det settes av 1 mrd. kr til et Transnova-fond i 2012.

Fritak for moms for leasing av elbiler (FIN)

Bellona foreslår at leasing av el- og hydrogenbiler fritas for moms i statsbudsjettet 2012, og at dette fritaket opprettholdes minst frem til 2020.

Incentiv for elektriske varebiler

Bellona foreslår at det innføres incentiv for elektriske varebiler. Dette kan for eksempel gjøres ved at engangsavgiften for varebiler økes med 2000 kr per bil, og at pengene øremerkes en støtte til innkjøp av elektriske varebiler.

Økt CO₂-avgift

Økt CO₂-avgift i petroleumssektoren, på mineralolje fritatt for veibruksavgift, LNG, LPG og fossilgass (oppvarming i bygg) (FIN) kap. 5508, post 70 og kap. 5543, post 70

Klima- og forurensningsdirektoratet laget i fjor en sammenstilling av ulike fremskrivninger for klimagassutslipp i 2020.¹ I følge denne ligger petroleumssektoren høyt over det sektorvise målet (satt i klimameldingen fra 2007) for 2020, i samtlige av de ulike fremskrivningene. Dette viser at dagens virkemiddelbruk med kvoter og CO₂-avgift ikke er tilstrekkelig for å utløse de nødvendige utslippsreduksjonene som Stortinget og regjeringen har vedtatt. Dette understrekes også i *Riksrevisjonens undersøkelse av måloppnåelse i klimapolitikken*² som peker på at ”det ikke finnes så mange flere tiltak å gjennomføre i sektoren der kostnadene ligger på nivå med, eller under, summen av kvoter og avgift.” Dette er en sektor som har stor betalingsdyktighet, og Bellona mener at CO₂-avgiften må økes til 1000 kroner per tonn i 2018.

CO₂-avgiften på fossil energi er for lav til å gi utfasing av fossil oppvarming. Fjernvarmesektoren bruker eksempelvis fortsatt betydelige mengder fossile energikilder. Dersom alternativene til fossil energi skal bli lønnsom, er det behov for en markant prisforskjell mellom fornybare og fossile energikilder. Derfor krever Bellona at CO₂-avgiften på mineralolje (fyringsolje), fossilgass, LNG og LPG gradvis økes opp til 1000 kroner per tonn i 2018. Det bør imidlertid fortsatt være mulig med egne avgiftssatser i konkurranseutsatte industrisektorer.

Som et første steg mener Bellona at CO₂-avgiftene på mineralolje, og fossilgass må opp til 400 kroner per tonn og være på samme nivå som CO₂-avgiftene på bensin. Dette utgjør en avgift på 1,06 kroner per liter fyringsolje i 2012. I 2014 bør nivået ligge på 765 kroner per tonn, og 1000 kroner per tonn CO₂ i 2018. På kort sikt vil en slik økning bidra til en betydelig økt provenyinntekt, men etter hvert som oljefyring blir erstattet med andre fornybare energikilder vil provenyeffekten avta.

CO₂-avgift på mineralolje, bensin, fossil naturgass og LPG (drivstoff) (FIN) kap. 5543, post 70

CO₂-avgiften på fossil energi i transportsektoren er for lav til at alternativer til fossil energi blir lønnsomme. Dette viser beregningene i Klimakur. Derfor krever Bellona at CO₂-avgiften i statsbudsjettet for 2012 øker til 400 kroner per tonn, med en opptrapping i 2014 til 765kr per tonn og 1000 kroner per tonn i 2018. Dette tiltaket vil føre til betydelig økt provenyinntekt.

Avgift på HFK- og PFK-gasser (FIN) kap 5543, post 70

Avgiftene på HFK- og PFK-gasser må økes til 1000 kroner per tonn for å redusere bruken av klimagassene, og sikre overgang til mer klimavennlige kjølemedier. I Klimakur er det utredet at dette tiltaket vil redusere bruken av HFK-gasser med 40 prosent innen 2020. Bellona foreslår en gradvis økt avgift fra 2012 til 2018, i takt med avgiftsøkningene for fyringsprodukter og drivstoff, dvs. en økning til 400 kroner per tonn i 2012, 765 i 2014 og 1000 kroner per tonn i 2018. Bellona mener samtidig at dagens returpanteordning for F-gasser bør bestå og få økte satser i tråd med en økt avgift.

¹ Klif, *På vei mot 2020 – hva sier utslippsframskrivningene?* 2010, http://www.klif.no/nyheter/brev/utslippsframskrivninger_md081210.pdf

² Riksrevisjonen, *Riksrevisjonens undersøkelse av måloppnåelse i klimapolitikken* 2010, <http://www.riksrevisjonen.no/Rapporter/Sider/klima.aspx>

Forurensning og miljøgifter

Historisk forurensning (MD) Kap. 1441, post 39

Miljøgiftsutvalgets NOU (2010:9) *Et Norge uten miljøgifter* anbefaler en forsert satsing på opprydding i historisk forurensning. Regjeringens planlagte kraftige kutt er sterkt i strid med utvalgets anbefaling og bør derfor revurderes. Bellona mener at bevilgningene til opprydding i historisk forurensning i kyst- og fjordområder med forurenset sjøbunn må økes til 500 mill. kroner. Dette er avgjørende for å sikre opprydding i historisk forurensning i kyst- og fjordområder med forurenset sjøbunn.

En rekke pilotforsøk og mindre tiltak har blitt gjennomført, men den store oppgaven kommer nå de nærmeste årene. Derfor vil det være svært uheldig dersom forslaget om å redusere bevilgningen til dette arbeidet fra 157 millioner i 2010 til 83,5 millioner inneværende år blir stående.

Innføring av ny avgift på miljøgiftholdige produkter

I NOU 2010:9 *Et Norge uten miljøgifter* foreslås det en etablering av en ny avgift på miljøgiftholdige produkter. Bellona støtter dette forslaget og foreslår at det legges en avgift på omsetningsleddet og/eller importleddet for miljøgiftsholdige byggvarer, elektriske og elektroniske produkter, tekstiler og plastprodukter. Vi ønsker en ordning etter samme modell som per i dag gjelder for plantevernmidler med en basisavgift som multipliseres med en faktor avhengig av type og mengde miljøgifter som produktet inneholder.

Dobling av basisavgift på plantevernmidler

Per i dag ligger en basisavgift på 2,50 kr til grunn for omsetning av plantevernmidler. Basisavgiften multipliseres deretter med en faktor basert på miljø- og helseskadepotensialet til produktet. Bellona foreslår at denne basisavgiften dobles til 5,00 kr som et ekstra insentiv til miljøeffektiv bruk av plantevernmidler.

Innføring av ny avgift på utslipp av produsert vann fra oljeindustrien

Et av de største forurensningsproblemene på norsk sokkel skyldes utslipp av produsert vann. Utslippene av produsert vann øker normalt gjennom feltenes levetid, dersom vannmengdene injiseres tilbake i reservoaret. Som følge av økende alder på feltene på norsk sokkel, øker også skadelige utslipp fra produsert vann tilsvarende. Bellona ønsker at det etableres en avgift på utslipp av produsert vann etter samme modell som for utslipp av CO₂ som øker oljeselskapenes insentiver til reinjeksjon av produsert vann. I mange tilfeller vil slik reinjeksjon ikke bare redusere et forurensningsproblem, men også gi trykkstøtte som øker feltets utvinningsgrad, og dermed statens inntekter.

Dobling av totalprogrammet *Norsk miljøforskning* mot 2015 til 140 mill per år

I NOU 2010:9 *Et Norge uten miljøgifter* foreslås det en styrking av forskning på miljøgifter. Per 2010 bevilges det 70 millioner kroner til Forskningsrådets totalprogram for *Norsk miljøforskning* mot 2015. Bellona foreslår at dette beløpet dobles i 2012, og at halvparten av midlene øremerkes til forskning på spesifikk sensitivitet for miljøgifter for ulike arter i spesielt sårbare perioder og samvirkingseffekter hvor spesifikke miljøgiftvirkninger studeres som en tilleggsbelastning til andre miljøstressbetingelser som for eksempel klimaendringer med mer.

Økte midler til overvåking av spredning av miljøgifter

I 2010 ble det bevilget totalt 144,5 millioner kroner til miljøovervåking i Norge. Bellona anser dette beløpet som for lavt, noe som blant annet begrenser muligheten for effektiv kartlegging av spredning av nye typer miljøgifter, i hovedsak halogenerte organiske forbindelser. I NOU 2010:9 *Et Norge uten miljøgifter* pekes det på behov for å utvide antall miljøgifter som det per i dag samles inn data for, og for innsamling av data fra flere geografiske punkter. I tillegg er det ønskelig med tettere oppfølging av miljøgiftsnivået hos mennesker. Bellona foreslår derfor at det bevilgningene til dette arbeidet heves til 200 millioner kroner.

500 millioner kroner til opprydding og sanering av sterkt forurensede områder i u-land

Bellona mener at opprydning og sanering av sterkt forurensede områder i større grad må inngå som en del av norsk bistandsarbeid. Vi foreslår derfor at 500 millioner kroner øremerkes til slike prosjekter

Innføring av ny avgift for utslipp av nitrogen fra havbruksaktivitet

Bellona foreslår at det innføres en avgift på nitrogenutslipp fra oppdrettsnæringen. Nitrogenutslippet fra denne virksomheten øker i takt med produksjonsveksten og står i dag for hoveddelen av slikt utslipp til våre kystområder. En slik avgift vil stimulere til mer effektiv bruk av fiskefôr samt være et insentiv for utvikling av ny oppdrettsteknologi.